

## Секція 4. Фінансово-бюджетне регулювання соціальних процесів

**Керівник секції:** Підгорецька Василина Миколаївна – старший викладач кафедри фінансів

**Секретар секції:** Діденко Василь Миколайович – старший викладач кафедри банківської і податкової справи

*Сидорчук А.А.*

*Тернопільський державний економічний  
університет*

### **Напрями удосконалення фінансування як форми фінансового забезпечення соціального захисту населення**

Фінансування як форма фінансового забезпечення соціального захисту населення призначена для забезпечення його додатковими фінансовими ресурсами за рахунок коштів бюджетної системи країни. Згідно з чинною практикою, основними фінансовими ресурсами, які формуються у населення завдяки існуванню системи його соціального захисту, є кошти, отримані як соціальна допомога (малозабезпеченим сім'ям, сім'ям з дітьми тощо).

Частина фінансових ресурсів через форму фінансування безпосередньо до населення не надходить, але законодавчо належить до системи його соціального захисту – оплата за рахунок бюджетних коштів надавачам тих послуг, від оплати повної вартості яких держава звільнила населення (транспортні, житлово-комунальні тощо). При цьому зазначені фінансові ресурси через використання державою форми фінансування формуються не у населення, а в суб'єктів господарювання, які ці послуги надають. Для того, щоб виділення фінансових ресурсів відповідало суті соціального захисту населення, а форма фінансування - своєму безпосередньому призначенню, систему пільг, як систему звільнення окремих категорій населення за віковою або професійній ознаці від оплати частини послуг чи товарів, слід замінити на систему адресної допомоги зазначеним категоріям населення. Держава повинна поступово, застосовуючи форму фінансування в майбутньому, дотримуватися стратегії на заміну безкоштовного виділення ресурсів населенню, а не іншим суб'єктам фінансових відносин.

Щодо ланок бюджетної системи застосування форми фінансування в Україні має такі особливості. Індекс кореляції видатків на соціальний захист населення в загальній структурі видатків для місцевих бюджетів збігається з індексом кореляції за Державним бюджетом ( $R = 0,494$ ), що свідчить про

відносно низьку залежність обсягів видатків від місцевих бюджетів на соціальний захист населення від величини його загальних видатків.

Крім того, ріст абсолютного розміру соціальних видатків з місцевих бюджетів (від 1,7 млрд. грн. у 1996 році до 5,1 млрд. у 2004 році) зумовлений не переглядом їх складу, а лише з постійним збільшенням розміру конкретних соціальних допомог, які з нього фінансуються. Кратність збільшення допомог у такий самий спосіб і збільшує видатки місцевих бюджетів на соціальні цілі, джерелом фінансування яких стають кошти Державного бюджету у формі відповідної субвенції. Проте лінійна залежність, що характеризує співвідношення між обсягами соціальних видатків і загальних обсягів місцевих бюджетів характеризується більшим коефіцієнтом регресії, ніж за показниками для Державного бюджету (0,268 проти 0,148).

Це свідчить про те, що місцеві бюджети є більш соціально-орієнтовані, ніж Державний бюджет. Збіг індексу кореляції у лінійних залежностях за Державним та місцевими бюджетами свідчить про те, що "соціальна" орієнтація місцевих бюджетів є скоріше не цілеспрямованою політикою держави щодо децентралізації бюджетної системи, а є швидше вимушеним кроком з боку органів місцевого самоврядування. Держава не забезпечує місцеві бюджети відповідними доходами на покриття закріплених за ними Бюджетним кодексом соціальних видатків. Враховуючи вище зазначене, оптимізувати закріплені видатки місцевих бюджетів на соціальні цілі можна передачею частини доходів із Державного бюджету у формі дотації вирівнювання місцевим бюджетам „як компенсацію” за скорочення надходжень місцевих бюджетів у структурі доходів Зведеного бюджету України (із 31% у 2002 році до 24,6% у 2004 році).